

EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAI

KOVA SU
NEAPYKANTA
VISUOMENĖJE

Informacijos
rinkinys

Apie šį Rinkinį

Sveiki atvykę į Europos piliečių forumą „Kova su neapykanta visuomenėje“.

Pirmiausia dėkojame, kad sutikote dalyvauti šiame procese. Tikimės, kad jis bus informatyvus, įdomus ir malonus! Esate vienas iš 150 atsitiktinės atrankos būdu atrinktų dalyvių iš visų 27 ES valstybių narių, kurie diskutuos, kaip kovoti su neapykanta Europoje.

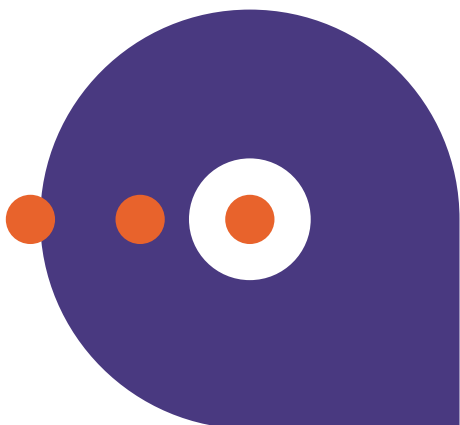
Remiantis keliomis ataskaitomis ir duomenimis, šiandien Europa susiduria su nerimą keliančiu neapykantą kurstančių kalbų ir neapykantos nusikaltimų augimu. Neapykanta ne tik žeidžia asmenis, grupes ir bendruomenes, prieš kurias ji tiesiogiai nukreipta, bet ir skaldo visuomenę bei trukdo laisvoms ir gyvybingoms demokratinėms diskusijoms. Neapykantos apraiškos kenkia visai visuomenei ir kelia grėsmę mūsų demokratijos pagrindams.

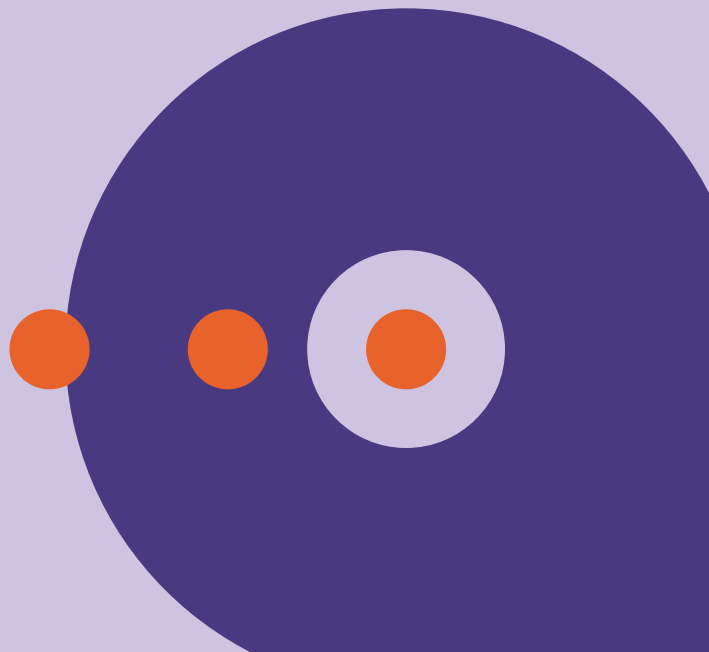
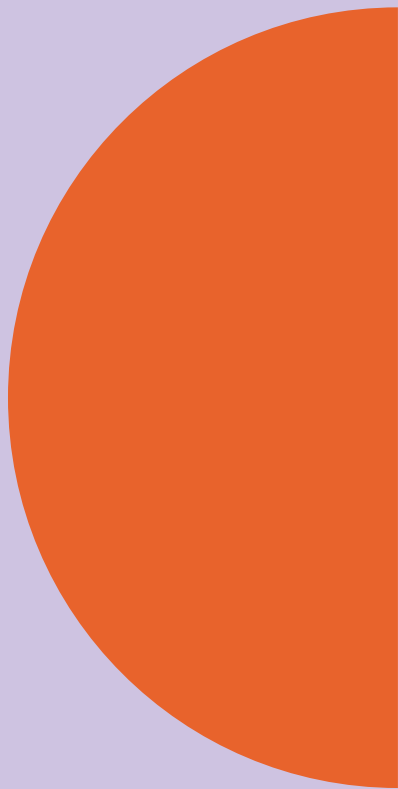
2023 m. gruodžio 6 d. Europos Komisija ir ES Vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams priėmė bendrą komunikatą „Nėra vietos neapykantai: Europa susivienijusi prieš neapykantą“. Šiame komunikate raginama sukurti atvirą visos Europos dialogo erdvę, kur susiburtų piliečiai iš visos ES ir aptartų būdus, kaip nuo neapykantos ir susiskaldymo pereiti prie bendrų Europos lygybės, pagarbos žmogaus teisėms ir orumui vertybių puoselėjimo. Šis Europos piliečių forumas kovai su neapykanta visuomenėje yra atsakas į šį kvietimą, todėl dėkojame, kad sutikote dalyvauti šiose diskusijose.

Drauge su kitais dalyviais ieškosite įvairių būdų, kaip mes visi – ES institucijos, valstybės narės, pilietinės visuomenės organizacijos, žiniasklaida ir kiti veikėjai – galime prisidėti prie kovos su neapykanta visuomenėje ir dar kartą įtvirtinti lygybę, pagarbą žmogaus teisėms ir orumui.

Šis „Informacijos rinkinys“ padės jums susipažinti su šiuo procesu. Jį sudaro keturi skyriai.

1. **PROCESAS: KAS YRA EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAI?** 4
Piliečių forumai siekia, kad piliečiai atsidurtų viešosios politikos formavimo centre. Šiame skyriuje trumpai apžvelgiame patį procesą.
2. **UŽDUOTIS: KOKIA MANO UŽDUOTIS?** 6
Europos Komisija sušaukia šį piliečių forumą konkrečiai užduočiai atlikti. Čia rasite klausimą, į kurį būsite pakviesti atsakyti.
3. **TEMA: KĄ REIKIA ŽINOTI APIE NEAPYKANTĄ?** 8
Neapykanta yra sudėtinga ir jautri tema. Siekdami prisidėti prie bendro temos supratimo, pateikiame pagrindinę informaciją ir apžvelgiame, kaip šiuo metu ES kovoja su neapykanta.
4. **PRAKTINĖ INFORMACIJA** 12
Norime, kad jūsų dalyvavimas būtų kuo sklandesnis. Šiame skyriuje aptariama jūsų kelionė, apgyvendinimas, kasdienės išlaidos ir kita praktinė informacija.

1 / Procesas

Kas yra Europos piliečių forumai?

PAGRINDINĖ INFORMACIJA

Europos Komisijos piliečių forumai suburia atsitiktinai iš visų 27 ES valstybių narių atrinktus dalyvius, kurie aptaria svarbiausius rengiamus teisės aktus ir kitas iniciatyvas Europos lygmeniu.

Forumai atsirado po 2021–2022 m. vykusios konferencijos dėl Europos¹ ateities. Tada 800 atsitiktinai atrinktų piliečių susirinko pasidalyti savo požiūriais ir idėjomis tokiomis temomis kaip ekonomika, socialinis teisingumas, darbo vietos, švietimas, kultūra, jaunimas, sportas, skaitmeninė transformacija, ES demokratija, vertybės, saugumas, teisinė valstybė, klimato kaita, sveikata, migracija ir ES vaidmuo pasaulyje.

2022 m. gegužės 9 d. konferencijai pasibaigus, dalyviai pateikė 178 rekomendacijas. Jų pagrindu buvo parengti 49 pasiūlymai ir daugiau kaip 300 susijusių priemonių, kurios buvo priimtos po konferencijos. Konferencijoje dalyvavę piliečiai ragino ateityje dažniau suteikti panašias galimybes piliečiams dalyvauti Europos politikos formavime. Reaguodama į tai, Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbė, kad bus organizuojami tolesni Europos piliečių forumai, kuriuose bus konsultuojamasi su atsitiktinai atrinktais piliečiais svarbiausiais ES klausimais.

Vėlesniuose forumuose buvo nagrinėjamos konkretesnės politikos temos: maisto švaistymo problema, virtualių pasaulių privalumai ir trūkumai, teisės ir galimybės mokytis ir studijuoti kitose ES šalyse bei būdai padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Dalyviai, padedami vertėjų žodžiu, gali bendrauti vieni su kitais savo gimtąja kalba.

Būdamas forumo nariu, perimsite estafetę iš daugelio kitų europiečių, šį kartą sutelkdami dėmesį į „kovos su neapykanta visuomenėje“ temą. Remdamiesi diskusijomis parengsite rekomendacijas, į kurias Europos Komisija atsižvelgs rengdama savo politiką.

KAIP VEIKS ŠIS EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS?

Kiekvieną forumą sudaro 150 atsitiktinai iš visų ES valstybių narių atrinktų piliečių, atstovaujančių ES įvairovei, iš kurių trečdalis yra jaunesni nei 26 metų, kad būtų užtikrinta tinkama kartų diskusija.

Forumas derina bendradarbiavimą mažose grupėse (apie 12 žmonių) su plenariniu darbu (visi 150 dalyvių kartu). Mažesnėse darbo grupėse turėsite galimybę išsamiau aptarti įvairius temos „Kova su neapykanta visuomenėje“ aspektus. Visi 150 dalyvių taip pat susirinks į plenarines sesijas, kad pasidalytų, išklauptų ir pateiktų atsiliepimus apie kitų mažų grupių indėlį. Forumo nariams šį darbą atlikti padės koordinatorių komanda. Šią komandą sudaro grupinį darbą organizuoti padedantys specialistai. Jie padės dinamiškiau dirbti grupėje, išnaudoti visas kiekvieno asmens ir visos grupės galimybes prisidėti. Be to, jie suteiks piliečiams įvairių bendro darbo ir kolektyvinių sprendimų priėmimo priemonių.

Jums taip pat padės vietoje esantys pagalbininkai, kurie suteiks praktinės informacijos, taip pat specialistai, konsultuojantys apie neapykantą ir įvairias jos formas. Be to, išgirsite pilietinės visuomenės, institucijų ir akademinės bendruomenės atstovų liudijimus ir įžvalgas.

¹ Informacijos apie konferenciją apie Europos ateitį rasite čia: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en

² Žr.: <https://equineteurope.org>

³ Žr.: <https://ceji.org> and <https://www.facingfacts.eu>

KAS ORGANIZUOJA EUROPOS PILIEČIŲ FORUMĄ?

Pagrindinis organizatorius yra Europos Komisija. **Europos Komisija** kartu su Europos Parlamentu ir Europos Taryba yra viena pagrindinių ES institucijų. Komisija padeda dalytis bendra ES strategija, teikia naujų ES įstatymų ir politikų pasiūlymus, prižiūri jų įgyvendinimą ir tvarko ES biudžetą. Europos piliečių forumą kovos su neapykanta klausimais kartu organizuoja du Europos Komisijos departamentai: Komunikacijos generalinis direktoratas ir Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas.

Komunikacijos generalinis direktoratas (toliau – DG COMM) yra Komisijos padalinys, atsakingas už komunikaciją ir ES politikos krypties aiškinimą išorės auditorijai. Jis informuoja Komisiją apie politinius pokyčius ir viešosios nuomonės bei žiniasklaidos tendencijas. Jis taip pat skatina tiesioginį bendravimą su piliečiais dalyvaujamųjų ir svarstymo procesų pagalba, įskaitant Europos piliečių forumus ir piliečių įsitraukimo platformą.

Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (toliau – DG JUST) yra Komisijos padalinys, atsakingas už ES teisingumo, vartotojų teisių ir lyčių lygybės politiką. Vykdydamas savo misiją, DG JUST yra atsakingas už veiksmingą pagarbą pagrindinėms teisėms, įtvirtintoms ES pagrindinių teisių chartijoje, jų skatinimą ir apsaugą. Šis direktoratas taip pat yra atsakingas už Komisijos darbą kovojant su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais.

ŽINIŲ KOMITETAS

Forumo diskusijoms vadovaus ir patarimus teiks specialus Žinių komitetas, kuris suteiks jums reikiamų žinių, kad galėtumėte suprasti temą ir parengti tvirtas rekomendacijas. Visi nariai įneš skirtingos ir viena kitą papildančios patirties nagrinėjama tema:

Arun MANSUKHANI

Klinikinis psichologas, specializacija – psichologinės traumos

Daris LEWIS RECIO

„Equinet“ teisės ir politikos pareigūnas²

Federico FALOPPA

Readingo universiteto sociolingvistikos profesorius

Jelena JOVANOVIĆ

Europos Parlamento kovos su rasizmu ir įvairovės tarpfrakcinės grupės koordinatore

Manos TSAKIRIS

Londono universiteto psichologijos profesorius

Nesrine SLAOUI

Nepriklausoma žurnalistė ir rašytoja

Robin SCLAFANI

CEJI direktorė ir „Facing Facts“ tinklo koordinatore³

Tommaso CHIAMPARINO

Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinio direktorato (DG JUST) pagrindinių teisių politikos skyriaus politikos pareigūnas

PILIEČIŲ FORUMAS „KOVA SU NEAPYKANTA VISUOMENĖJE“

Kartu su kitais dalyviais susitiksime trims sesijoms. Dvi sesijos vyks asmeniškai Briuselyje, o viena – internetu:

- **1 sesija: 2024 m. balandžio 5–7 d.**
(vietoje Briuselyje, Belgijoje)
- **2 sesija: 2024 m. balandžio 26–28 d.**
(internetu per vaizdo konferencijos priemonę)
- **3 sesija: 2024 m. gegužės 17–19 d.**
(vietoje Briuselyje, Belgijoje)

SVARSTYMAI JAUTRIA TEMA

Kaip Europos piliečių forumo organizatoriai, esame atsakingi už tai, kad forumas taptų saugia erdve, leisiančia visiems forumo nariams ir pakviestiems dalyviams laisvai kalbėti ir būti išklausytiems, gerbiant kitų dalyvių požiūrį ir patirtį. Esame įsipareigoję sukurti pagarbą aplinką visiems. Tai, kas gali būti suprantama „saugu“ ar „priimtina“ vienam asmeniui, kitam asmeniui, turinčiam kitokią gyvenimišką patirtį, gali netikti. Jūsų diskusijos bus sutelktos tiek į jūsų, tiek į tų, kurie nukentėjo ir kenčia nuo neapykantos, patirtį.

Nustatysime tam tikras pagrindines taisykles ir, svarbiausia, taikysime „nepakenkimo“ principą, kad būtų kuo labiau sumažinta psichologinės žalos dalyviams galimybė (pavyzdžiui, smurto ir konfliktų, traumų ar psichikos sveikatos problemų sukėlimo). Siekiant užtikrinti, kad šio principo būtų laikomasi, visų sesijų metu jums vadovaus profesionali koordinatorių komanda.

Visi pagarbūs pasiūlymai bus priimami ir turėtų būti atvirai bandoma suprasti pagrindines neapykantos priežastis, jų nevertinant. Forumas bus orientuotas į sprendimų, kurie padėtų darniau gyventi visuomenėse, paiešką.

2 / Užduotis

Kokia bus mano užduotis?

Europos piliečių forumas "Kova su neapykanta visuomenėje" sieks atsakyti į šį klausimą:

„Ką galime padaryti sprendžiant neapykantos problemą ir kaip sustiprinti tarpusavio pagarbą mūsų visuomenėje?“.

Konkrečiai, forumas sieks nustatyti galimus politikos veiksmus ir visus susijusius dalyvius, kurie turi būti įtraukti įvairiais lygmenimis, įskaitant sprendimus priimančius asmenis, pilietinę visuomenę, privatųjį sektorių ir piliečius. Įvairūs klausimai padės jums susigaudyti šioje temoje ir numatyti priemones bei veiksmus, kurie galėtų būti įgyvendinti kovojant su neapykanta visuomenėje.

Pirmosios sesijos metu, kuri vyks Briuselyje, išplėtosite bendrą supratimą apie neapykantą ir piliečių forumo veiklos sritį. Kartu su kitais piliečiais pradėsite nuo emocijų ir neapykantos suvokimo atskleidimo. Tai apims ir apsikeitimą patirtimis bei liudijimais su išoriniais pranešėjais bei darbą su specialistais. Nustatysite įvairias neapykantos priežastis ir veiksnius, taip pat galimas veiksmų sritis, kuriose galima kovoti su neapykanta visuomenėje.

Antrosios sesijos metu, kuri vyks internetu, remdamiesi pirmosios sesijos darbu plėtosite idėjas, kaip spręsti neapykantos visuomenėje problemą. Šios idėjos gali būti laikomos rekomendacijų projektais.

Trečiosios sesijos metu, kuri vyks Briuselyje, šias idėjas ir rekomendacijas patobulinsite padedant patyrusiems pagalbininkams, pilietinės visuomenės atstovams ir turinio ekspertams. Galiausiai šios idėjos taps galutinėmis rekomendacijomis, kaip kovoti su neapykanta Europoje.

GALUTINIS forumo darbo **REZULTATAS** bus rekomendacijų, kurios padės Europos Komisijai ateityje kovoti su neapykanta kurstančiomis kalbomis ir neapykantos nusikaltimais, sąrašas. Rekomendacijos pasitarnaus kaip gairės, padėsiančios ES ir jos valstybėms narėms pereiti nuo neapykantos ir susiskaldymo prie bendrų Europos vertybių puoselėjimo, kaip tai įtvirtinta Europos Sąjungos sutartyje. Tai apima pagarbą žmogaus teisėms ir orumui bei visuomenę, kurioje vyrauja tolerancija, nediskriminavimas ir pliuralizmas.

3 / Tema

Ką reikia žinoti apie neapykantą?

NEAPYKANTOS IR JOS FORMŲ SUVOKIMAS

Mums visiems atrodo, kad žinome, kas yra neapykanta, tačiau **nėra lengva ją apibrėžti**, nes neapykantos apraiškos yra daugialypės, įvairios ir sudėtingos. Ji gali būti reiškiamą tiek labai subtiliomis formomis, tiek labai aiškiai. Neapykanta gali likti vidiniu jausmu, tačiau ir gali virsti smurtiniais veiksmais (pvz., kurstomais smurtinių ekstremistinių ideologijų). Ji gali pasireikšti įvairiomis formomis – nuo žodinio užgauliojimo ar įžeidinėjimo iki patyčių, priekabiavimo, neteisingai ir nepalankiai mažumas apibūdinančios dezinformacijos, grasinimų ar raginimų imtis smurto, net ir fizinio smurto ar žmogžudystės.

Neapykantos piramidė supaprastintai iliustruoja tai, ką galima pavadinti neapykantos sudedamosiomis dalimis, pradedant šališkumu ir baigiant sunkiausiomis gyvybei pavojingomis apraiškomis. Piramidėje viršutiniai lygmenys remiasi žemesniais lygmenimis. Šie žemesni lygmenys dažnai yra nesąmoningi, todėl asmuo nežino, kad jis kaip nors diskriminuoja arba prisideda prie neapykantos ar nepasitikėjimo. Jei žmonės ar institucijos žemesniuose lygmenyse esantį elgesį laiko priimtiniu ar „normaliu“, tai lemia, kad kito lygmens elgesys tampa priimtinesnis.

Neapykantos piramidė atspindi **galimą trajektoriją** link vis stiprėjančių priespaudos sistemų, kurios neigiamai veikia asmenis, institucijas ir apskritai visuomenę. Viskas prasideda nuo individualių emocijų ir jausmų, kurie gali peraugti į šališką požiūrį ir elgesį bei progresuoti į organizuotą ir sistemingą diskriminaciją, kuri gali baigtis pačiais žiauriausiais nusikalstamais veiksmais.

ES **sisteminė diskriminacija** pasireiškia įvairiomis formomis. Ilgalaikiai reiškiniai, tokie kaip diskriminacinės įdarbinimo procedūros, teisėsaugos institucijų vykdomas etninis profilavimas⁴, žiniasklaidos priemonių įtvirtinti neigiami stereotipai, švietimo skirtumai ar vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumai, įrodo, kad diskriminacija vis dar yra realybė ir kad šališkumas, kuriuo ji grindžiama, yra giliai įsišaknijęs mūsų visuomenėje.

Asmenys, turintys keletą savybių, dėl kurių mūsų socialinėse, ekonominėse ir politinėse struktūrose atsiranda atskirtis (pvz., lytis, religija, odos spalva ar seksualinė orientacija), patiria **daugialypę arba sąveikinę diskriminaciją**. Jų padėtis ypač sudėtinga, nes jie patiria neproporcingas neapykantos,

Ketinimas sunaikinti tautinę, etninę, rasinę ar religinę grupę; nužudymas; sunkus kūno ar psichikos sužalojimas; sąmoningas gyvenimo sąlygų fiziniam sunaikinimui sudarymas; gimimų prevencijos priemonių taikymas; priverstinis vaikų perkėlimas iš vienos grupės į kitą.

Baudžiamosios teisėnos skirtumai; apgyvendinimo segregacija; nevienodas išteklių paskirstymas švietimui, sveikatos apsaugai, įsidarbinimo galimybėms; balsavimo teisės atėmimas; nepakankamas atstovavimas žiniasklaidoje ar mokyimo programose; žmogaus teisių gynėjų tildymas.

Aklosios zonos; skirtingumo baimė; stereotipai; polinkis šlietis prie arba trauktis nuo tam tikrų tipų žmonių; apsiribojimas informacija, kuri patvirtina turimus įsitikinimus; savo privilegijų nesuvokimas.

Grasiniai; diskriminacija; vandalizmas; padegimas; priekabiavimas; užpuolimas; prievartavimas; žmogžudystė; terorizmas.

Mikroagresija; socialinis vengimas ir (arba) atskirtis; pravardžiavimas; pašaipos; patyčios; nužmoginimas; diskriminacija.

⁴ Žr.: FRA: „Stop diskriminacijai ir etniam profilavimui Europoje“ | Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (europa.eu)

nelygybės ir neteisybės bangas, kurios sustiprina **diskriminacijos ciklą**. Neapykanta taip pat gali būti nukreipta prieš žmones, kurie gina žmogaus teises, įskaitant dėl savo profesijos.

NEAPYKANTA ES: FAKTAI IR SKAIČIAI

Nelengva rasti tikslūs skaičius apie neapykantos reiškinių mastą. Visų pirma, duomenų rinkimas valstybių narių lygmeniu yra fragmentiškas, atsižvelgiant į skirtingus teisėsaugos institucijų požiūrius į pranešimą apie neapykantos nusikaltimus ir jų registravimą. Taip pat sunku gauti reprezentatyvų internete plintančių neapykantą kurstančių kalbų kiekio kiekybinį įvertinimą. Todėl tikėtina, kad neapykantos mastas iš esmės bus **nepakankamai įvertintas**. Tačiau tarptautiniu lygmeniu surinkti neapykantos nusikaltimų duomenys, pagrįsti turimais oficialiais statistiniais duomenimis⁵, rodo, kad 2021–2022 m. jų bendra apimtis padidėjo 26 proc. Toliau pateikiame keletą neišsamių, tačiau situaciją iliustruojančių skaičių, kuriuos galima rasti ES lygmeniu.

- Išanalizavus aštuonis milijonus internetinių pranešimų ES, nuo **2023 m. sausio iki 2023 m. rugsėjo vidurio, neapykantą kurstančių toksiškų žinučių skaičius išaugo 30 proc.** Šis lygis aukštesnis prancūzų, rusų, slovākų ir ispanų kalbomis parašytuose pranešimuose.⁶

- Nors Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) 2023 m. pranešė apie kasmet vykstančius tūkstančius oficialiai užregistruotų antisemitinių incidentų⁷, šie skaičiai gali būti gerokai nuvertinti. FRA 2018 m. atlikto tyrimo apie žydų antisemitinę patirtį duomenimis, **9 iš 10 žydų mano, kad antisemitizmas jų šalyje padidėjo, 71 proc. vengia demonstruoti ar rodyti daiktus, pagal kuriuos galėtų būti identifikuoti kaip žydai, o apie 79 proc. incidentų nepranešama.**⁸

- Kitos FRA apklausos duomenimis, **2022–2023 m. 55 proc. respondentų patyrė rasinę diskriminaciją ES daugiau nei tris kartus.**⁹

- **Viena iš trijų moterų** tiek ES, tiek visame pasaulyje yra bent kartą gyvenime patyrusi **fizinį ar seksualinį smurtą**. ES mažiausiai dvi moterys per savaitę nužudomos intymaus partnerio arba šeimos nario.¹⁰

- 2017 m. **kas ketvirtas ES gyvenantis musulmonas** patyrė priekabiavimą dėl etninės ar imigranto kilmės, ir beveik pusė iš jų patyrė šešis ar daugiau incidentų praėjusiais metais.¹¹

- FRA rado įrodymų, kad **per COVID-19 krizę** bent 13 valstybių narių (iš 15 tirtų) žiniasklaidoje ir socialiniuose tinkluose padaugėjo prieš romus nukreiptos retorikos, atgaivinančios senus stereotipus apie romus kaip grėsmę visuomenės sveikatai.¹²

⁵ Žr.: <https://hatecrime.osce.org/>

⁶ Žr.: ES finansuojamo projekto „Europos neapykantos internete stebėjimas“ duomenis adresu <https://eooh.eu/>

⁷ Žr.: FRA, [antisemitizmas 2022 m. – ES užregistruotų antisemitinių incidentų apžvalga](https://fra.europa.eu/en/press/news/20230901-antisemitism) | Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (europa.eu)

⁸ Žr.: FRA, [patirtis ir antisemitizmo suvokimas / antrasis tyrimas dėl žydų diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų ES](https://fra.europa.eu/en/press/news/20180901-antisemitism) (europa.eu)

⁹ Žr.: FRA, [būti juodaodžiu ES – Afrikos kilmės žmonių potyriai](https://fra.europa.eu/en/press/news/20230901-antisemitism), 2023 m.

¹⁰ Žr.: Europos Komisija, pranešimas spaudai „[ES ragina nutraukti smurtą prieš moteris](https://ec.europa.eu/press/news/20230901-antisemitism)“, 2023 m. lapkritis

¹¹ Žr.: FRA, [antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas, musulmonai – atrinktos išvados](https://fra.europa.eu/en/press/news/20170901-antisemitism), 2017 m.

¹² Žr.: FRA, [koronaviruso pandemija ES – poveikis romams ir keliautojams](https://fra.europa.eu/en/press/news/20200901-antisemitism), 2020 m.

Neapykanta gali turėti **gilių pasekmių** aukoms ir neišvengiamai paveikti jų **psichinę ir fizinę sveikatą** bei **socialinę ir ekonominę gerovę**. Neapykantą kurstančių kalbų ar neapykantos nusikaltimų aukos taip pat dažnai susiduria su politine ir socialine atskirtimi, dėl kurios jos nepraneša apie tokius nusikaltimus ar nepasinaudoja paramos aukoms paslaugomis. Be to, tos aukos, kurios praneša apie patirtą neapykantą, dažnai rizikuoja patirti antrinę viktimizaciją (papildomą žalą ne dėl tiesioginės nusikalstamos veikos pasekmės, bet dėl to, kaip institucijos ir kiti asmenys elgiasi su auka). Neapykantą kurstančios kalbos gali ypač stipriai pakenkti vaikų psichinei sveikatai ir turėti ilgalaikį neigiamą poveikį jų asmeniniam tobulėjimui. Tai gali turėti įtakos jų gebėjimui gyventi normalų, saugų gyvenimą.

Neapykantos išprovokuoti nusikaltimai siunčia žinią apie ištisų grupių ir bendruomenių atmetimą ir nuvertinimą, o šias grupes ir bendruomenes sudarantys asmenys patiria baimę ir didelį nerimą, kuris gali būti **perduodamas iš kartos į kartą**, nes vaikai mokosi baimės ir nepasitikėjimo iš savo tėvų patirties. Galiausiai, neapykanta turi **nutildantį poveikį** asmenims, priklausantiems grupėms, kurioms gresia iš neapykantos kylanti viktimizacija, taip apribojant jų teisę į saviraiškos laisvę.

KO ES JAU ĖMĖSI, KAD IŠSPRĘSTŲ ŠIĄ PROBLEMĄ?

Europos Sąjunga savo steigimo sutartyse **įtvirtino tokias vertybes** kaip pagarba „žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises“. Visos neapykantos ir netolerancijos formos yra nesuderinamos su šiomis pagrindinėmis teisėmis ir vertybėmis. Visos ES institucijos dalyvauja iniciatyvose prieš neapykantą. Šiame skyriuje pateikta veiksmų sistemos ES lygmeniu apžvalga, apimanti tiek reguliavimo, tiek politikos iniciatyvas.

Neapykantą kurstantys nusikaltimai ir kalbos yra neteisėti pagal ES teisę. 2008 m. [pamatiname sprendime dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos apraiškų formomis](#) reikalaujama kriminalizuoti viešą smurto ar neapykantos kurstymą dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės, tautinės ar etninės kilmės.

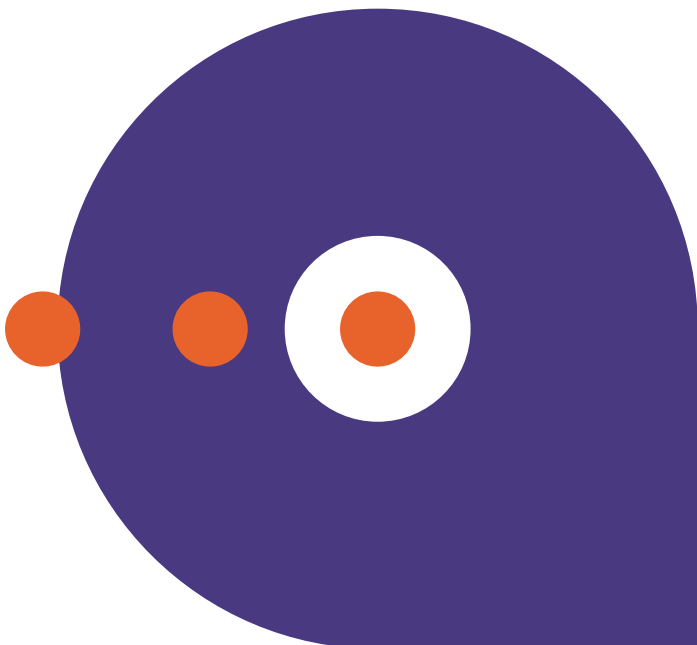
Komisija siekia užtikrinti, kad Pamatinis sprendimas būtų visiškai ir teisingai perkeltas į nacionalinę teisę, visų pirma pradedant nuo pažeidimo nagrinėjimo procedūrų, dėl kurių savo ruožtu ėmėsi veiksmų vienuolika valstybių narių. Tačiau Komisija negali įsikišti atskirais neapykantą kurstančių kalbų ar neapykantos nusikaltimų atvejais. Tai išlieka **nacionalinių teisėsaukos institucijų**, kurios turi ištirti, patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nagrinėti galimai neapykantos skatinamą nusikalstamą veiką ar retoriką, **kompetencija**.

2023 m. gruodžio 6 d. Europos Komisija priėmė [komunikatą „Nėra vietos neapykantai: Europa susivienijusi prieš neapykantą“](#). Tai yra raginimas visiems europiečiams imtis veiksmų ir pasipriešinti neapykantai bei pasisakyti už toleranciją ir pagarbą. Šiuo komunikatu Komisija siekia **sustiprinti pastangas kovoti su visų formų neapykanta**, stiprindama veiksmus įvairiose politikos srityse, įskaitant saugumą, skaitmeninimą, švietimą, kultūrą ir sportą. Konkretūs komunikate paskelbti pasiūlymai apima papildomą finansavimą maldos namams apsaugoti, naujas iniciatyvas prieš internetines grėsmes ir glaudesnį bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės subjektais.

Europos Komisija taip pat įgyvendina aktyvią kovos su neapykanta politiką, įskaitant specialius mainus ir priemones, kuriomis padedama nacionalinės valdžios institucijoms įgyvendinti šią politiką. Ji priėmė **specialias ES strategijas**, tokias kaip, [ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo skatinimo strategija](#), [ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginę programą](#), taip pat platesnio masto [ES kovos su rasizmu veiksmų planą](#). Strategijos **nėra teisiškai privalomos**, tačiau apima veiksmų, kurių ES institucijos, agentūros ir įstaigos, ar nacionalinės valdžios institucijos raginamos imtis konkrečiam klausimui spręsti, rinkinį. Pavyzdžiui, ES kovos su antisemitizmu strategijoje ES institucijos ir valstybės narės skatinamos imtis tokių veiksmų, kaip antisemitizmo internete problemos sprendimo finansavimas ar bendradarbiavimas su interneto platformomis, taip pat priemonių, kuriomis skatinamas švietimas, moksliniai tyrimai apie Holokaustą ir Holokausto atminimo įamžinimas.

Be to, siekdamas susidoroti su **neapykantos internete keliamais iššūkiais**, ES parengė įvairių teisės aktų ir iniciatyvų, skirtų kovoti su įvairiomis skaitmeninėje erdvėje kylančiomis grėsmėmis. 2016 m. ES kartu su pagrindinėmis socialinės žiniasklaidos platformomis inicijavo savanorišką Kovos su neteisėtu neapykantos kurstymu internete elgesio kodeksą. [Skaitmeninių paslaugų akte \(DSA\)](#) numatytas naujas internetinių platformų įsipareigojimas kovoti su neteisėtu turiniu, įskaitant neteisėtą neapykantą kurstančią retoriką.

2021 m. [Komisija taip pat priėmė komunikatą](#), kuriame Europos Sąjungos Taryba (kita ES institucija, atstovaujanti valstybėms narėms) raginama vienbalsiai ir gavus Europos Parlamento pritarimą priimti sprendimą, kuriuo **dabartinis SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateiktas „ES nusikaltimų“ sąrašas būtų išplėstas įtraukiant** neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas. Jei būtų priimtas Tarybos sprendimas, Europos Komisija galėtų pasiūlyti naujus antrinės teisės aktus, pagal kuriuos ES galėtų kriminalizuoti ne tik rasistinius ar ksenofobinius kėslus, bet ir kitas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų formas.

KOKIE IŠŠŪKIAI KYLA KALBANT APIE NEAPYKANTĄ IR KOVOJANT SU JA?

Šiame skyriuje norėtume (neišsamiai, tačiau paaiškinamuoju būdu) pabrėžti keletą klausimų, dėl kurių diskutuoja apie neapykantą yra ypač sudėtinga. Šis orientacinis sąrašas neužkerta kelio papildomiems klausimams, kurie gali atsirasti diskusijų forume metu.

1. Pokalbiai apie neapykantą gali būti **jautrūs** ir **labai asmeniškai**, jie gali sukelti stiprias emocines reakcijas ir atgaivinti skaudžius prisiminimus ar asmeninę patirtį. Papildoma problema yra ta, kad neapykantos apibrėžimas gali būti **labai subjektyvus**, nepaisant esamų teisinių apibrėžčių.

2. Užtikrinti **saviraiškos laisvės** ir poreikio taikyti sankcijas **pusiausvyrą** bei **užkirsti kelią neapykantą kurstančioms kalboms** yra lengviau teoriškai nei praktiškai. Saviraiškos laisvė yra pagrindinė teisė ir vienas iš esminių demokratinės visuomenės pagrindų. Ji apima ne tik „informaciją“ ar „idėjas“, kurios laikomos neįžeidžiančiomis, bet ir tas, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo. Tačiau žmogaus teisių įstatymuose pripažįstama, kad saviraiškos laisvė **negalima naudotis siekiant kurstyti neapykantą ir smurtą**. Tiesą sakant, tam tikrose demokratinėse visuomenėse gali būti laikoma būtina sankcionuoti ar net užkirsti kelią visoms išraiškos formoms, kuriomis skleidžiama, kurstoma, skatinama ar pateisinama neapykanta grįsta netolerancija, su sąlyga, kad bet koks nustatytas kišimasis yra proporcingas siekiamam teisėtam tikslui. Riba tarp saviraiškos laisvės ir neapykantą kurstančios kalbos ne visada yra labai aiški, tačiau **Europos Žmogaus Teisių Teismo** praktikoje pateikiamos gairės, kokia išraiška yra laikoma neapykantą kurstančia kalba.¹³

3. Veiksmų ES lygmeniu taikymo sritis nustatyta 2008 m. Pamatiniame sprendime dėl rasizmo ir ksenofobijos. Priėmus Pamatinį sprendimą, Sutartys pasikeitė, o nusikaltimų sritys, kuriose ES gali priimti teisės aktus, apribojamos sąrašu, į kurį neįtrauktos neapykantą kurstančios kalbos ir nusikaltimai dėl neapykantos. Todėl buvo pasiūlytas Sutarčių pakeitimas ir šiuo metu jis svarstomas Europos Sąjungos Taryboje. Iki to laiko Komisija negali pateikti teisės aktų šiuo klausimu.

4. Neapykantos kurstymą ir nusikaltimus dėl neapykantos kriminalizuojančių įstatymų taikymas įvairiose ES šalyse skiriasi, ir, deja, **ne visos ES šalys yra vienodai saugios visoms bendruomenėms**. Tai, kas vienoje valstybėje narėje laikoma neapykantos nusikaltimu, ne visada tokiu laikoma kitoje valstybėje narėje. Tai ypač pasakytina apie neapykantos nusikaltimus dėl **seksualinės orientacijos**, kuriems šiuo metu netaikoma ES teisė. Papildomai reikia paminėti atitinkamą ES teisės aktą – Nusikaltimų aukų teisių direktyvą, kuria nustatomi minimalūs teisių, paramos ir nusikaltimų aukų apsaugos, įskaitant neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų aukų, standartai ir užtikrinama, kad aukomis tapę asmenys būtų pripažįstami ir su jais būtų elgiamasi pagarbiai.

5. Žinių apie neapykantos tendencingumus ir pagrindus **lygis** yra **nevienodas ir gana paviršutiniškas**, įskaitant teisėsaugos institucijų atstovus. Naudingų rekomendacijų galima įžvelgti esamose apibrėžtyse, kurias parengė kitos tarptautinės organizacijos arba nukentėjusioms bendruomenėms atstovaujančios organizacijos. Tačiau yra neapykantos kalbos ar šališkumo pagrindų, kurių apibrėžtis ne tokia aiški arba mažiau išplėtotą...¹⁴

6. Neapykantos nusikaltimai ar neapykantą kurstančios kalbos **dažnai yra nematomi**. Apie juos apskritai nepranešama arba policija, gaunanti aukų skundus, jų neužfiksuoja kaip neapykantos nusikaltimų. Todėl neapykantą kurstančios kalbos ir nusikaltimai oficialioje statistikoje ir įrašuose nematomi. Panaši situacija yra ir baudžiamosios teisenos sistemose, kuriose kartais **nepaisoma neapykantos nusikaltimų įrodymų**. Tai reiškia, kad **neapykantos nusikaltimai kartais** tokiais nelaikomi. Jei nėra duomenų, manoma, kad nėra jokių problemų, taigi nereikia ir jokios politikos. Siekiant susidaryti išsamesnį ir tikslesnį padėties vaizdą, reikalingi statistiniai duomenys ir kita informacija apie kiekvieną ES valstybę narę.

¹³ Žr.: Europos Žmogaus Teisių Teismas, [informacijos suvestinė – neapykantos kalba](#), 2023 m.

¹⁴ Daugiau informacijos rasite Europos Tarybos [rekomendacijoje dėl kovos su neapykantos kalba](#), 2022 m.

4/ Praktinė informacija

*Laukiame jūsų pirmojoje forumo sesijoje, kuri prasidės **balandžio 5 d., penktadienį, 14.00 val.**, Briuselyje, Belgijoje. Toliau pateikiama praktinė informacija, kaip pasirengti kelionei ir dalyvauti posėdžiuose. Primename:*

*diskusijos vyks tris savaitgalius nuo penktadienio popietės iki sekmadienio vidurdienio. **Pirmoji ir trečioji sesijos (balandžio 5–7 d. ir gegužės 17–19 d.)** vyks dalyvaujant asmeniškai (Briuselyje), o **antroji sesija vyks internetu (balandžio 26–28 d.)**.*

1. IŠLAIDOS

Už kiekvieną sesiją ir (arba) kelionės dieną bus mokama 90,00 EUR kompensacija. Kompensacija bus mokama pasibaigus sesijoms, kai dalyvavimas bus patvirtintas lankomumo sąrašu.

2. LOGISTIKA

KELIONIŲ ORGANIZAVIMAS

Gavote arba gausite kelionės maršrutą ir el. bilietą. Jei turite daugiau klausimų apie kelionės organizavimą, susisiekite su mumis adresu info@futureu.events

PERVEŽIMAS

Pervežimai atvykus: atvykus į oro uostą ar traukinių stotį, jus pasitiks Europos piliečių forumo darbuotojai su pasveikinimo lenta arba plakatu ir palydės jus iki autobuso, kuriuo vyksite. Jei nerasite darbuotojo, skambinkite numeriu +32 460 22 40 27.

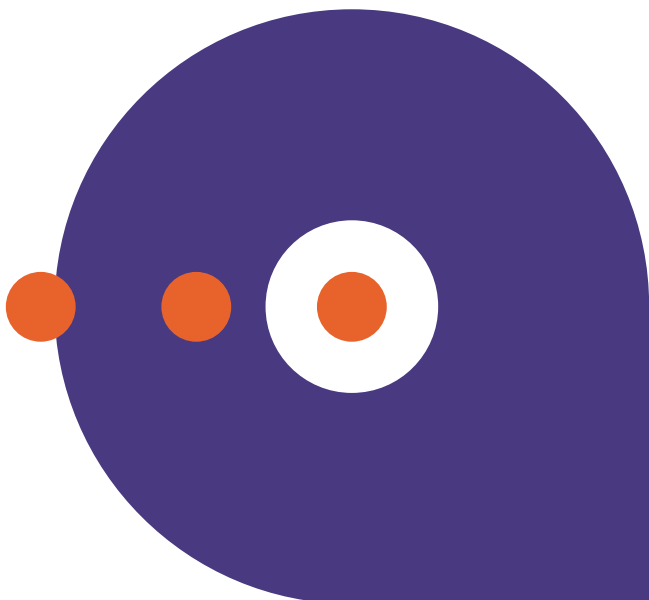
Skrendant lėktuvu: oro uoste pasiėmę bagažą eikite prie priėmimo stalo atvykimo terminale, kur jūsų lauks mūsų darbuotojai.

Važiuojant traukiniu: Briuselio „Midi“ traukinių stotyje eikite į „Prêt à Manger“ kavinę, kur mūsų darbuotojai lauks prie pasveikinimo lentos ar plakato.

Viešbutyje: Iš viešbučio autobusu bus organizuojamas pervežimas į Europos Komisijos patalpas, kur vyks sesijos. Prašome prisistatyti viešbučio vestibulyje prieš numatytą išvykimo laiką. Mūsų komanda parodys kelią iki autobuso. Jei pageidaujate atvykti į Europos Komisijos patalpas savarankiškai, praneškite apie tai mūsų pagalbos komandai prieš išvykdam.

Atvykus į Briuselį: jei po susitikimų vyksta laisvalaikio renginiai, pvz., vakarienė, iš Europos Komisijos patalpų į laisvalaikio renginio vietą bus organizuojami grupiniai pervežimai autobusu. Po renginio bus organizuojami grupiniai pervežimai autobusu iš renginio vietos į viešbutį. Žinoma, po laisvalaikio renginio galėsite laisvai apžiūrėti miestą ir savarankiškai grįžti į viešbutį.

Pervežimai išvykstant: suorganizuosime pervežimus iš jūsų viešbučio į išvykimo oro uostą ar traukinių stotį. Išvykimo laikas bus nurodytas viešbučio vestibulyje esančioje skelbimų lentoje.

APGYVENDINIMAS

Mūsų komanda pasitiks jus atvykus į viešbutį. Jums užsakytas vienvietis kambarys su pusryčiais ir nemokamu belaidžiu internetu. Kambario užsakymo patvirtinimą jums išsiuntėme el. paštu. Atkreipkite dėmesį, kad būsite patys atsakingi už visų papildomų paslaugų (pvz., mini baro, kambarių aptarnavimo, telefono, viešbučio baro, skalbimo paslaugų, ankstyvo atvykimo ar vėlyvo išvykimo ir kt.) išlaidų apmokėjimą ir organizatoriai jų nepadengs. Prašome visas papildomas išlaidas apmokėti tiesiogiai viešbutyje prieš išvykstant.

3. ĮVAIRŪS KLAUSIMAI

• Aprangos kodas

Į susitikimus atvykite dėvėdami elegantiškus kasdienius drabužius (angl.: smart-casual), turėkite šiltą švarką, šaliką ir neperšlampantį žieminį palatą, taip pat avėkite šiltus patogius batus ir pasiimkite skėtį. Gegužės mėnesį temperatūra tikriausiai bus apie 11 °C ar šiek tiek aukštesnė, tačiau atvykite pasiruošę permainingiems Belgijos orams!

• Geriamasis vanduo

Belgijoje saugu gerti vandentiekio vandenį. Vanduo buteliuose arba filtruotas vanduo bus lengvai prieinamas ir nemokamas per visas sesijas, maitinimo ir laisvalaikio renginių metu.

• Laiko juosta

Dabartinis laikas yra CET – Vidurio Europos laikas (UTC/GMT +1 val., o nuo kovo 31 d. UTC +2 val.).

• Turizmo informacija

Briuselis turi turtingą istoriją, architektūrą, kulinariją, kultūrą ir dar daugiau! Norėdami sužinoti apie visą viešnagės metu siūlomą kultūrinę veiklą, nedvejodami apsilankykite [Briuselio sostinės regiono svetainėje](#).

• Bendravimas

Mūsų komanda bus pasiekama prieš sesijas ir jų metu. Jei atvykę susidursite su sunkumais arba pasikeis jūsų skrydžio informacija, susisiekite su mumis el. paštu: info@futureu.events

• Vertimas žodžiu

Sesijos vyks 24 oficialiomis ES kalbomis, nes jose dalyvaus profesionalių vertėjų žodžiu komanda. Kad jiems būtų lengviau, sesijos metu kalbėkite aiškiai ir stenkitės nekalbėti per greitai.

4. PATEKIMAS Į PASTATĄ

Pirmasis ir paskutinis forumo darbo savaitgaliai vyks Europos Komisijos patalpose, Briuselyje. Daugiau informacijos apie tikslius pastatus ir patalpas rasite darbotvarkėje. Į Europos Komisijos pastatą galima patekti su lankytojo leidimu („V-pass“). Prieš renginį „V-pass“ jums bus išsiųstas el. paštu. Nepamirškite užsiregistruoti su šiuo el. pašto adresu, kad užbaigtumėte procesą ir gautumėte savo „V-pass“ QR kodą. Jei iki renginio negavote savo „V-pass“, susisiekite su mumis el. paštu: info@futureu.events. Atkreipkite dėmesį, kad saugumo patikrinimas atvykus į Europos Komisijos pastatą gali užtrukti bent 20 minučių. Turėkite paruoštą „V-pass“, asmens tapatybės kortelę arba pasą, nes apsaugos darbuotojai paprašys juos parodyti.

Visi dalyviai:

- prieš įeidami į pastatą privalo parodyti galiojantį pasą arba asmens tapatybės kortelę;
- įėjimo zonoje turi praeiti saugumo kontrolę;
- patartina turėti kvietimo laišką ar bet kokią kitą dokumentą, aiškiai nurodantį dalyvavimo priežastį (pvz., registracijos laišką).

5. PAGALBOS TARNYBA, INTERNETO PRIEIGA

Prie įėjimo į sesijų sales bus įrengta pagalbos tarnyba. Mūsų darbuotojai jums padės ir atsakys į visus klausimus. Internetas pasiekiamas viešosiose belaidžio interneto zonose. Slaptažodžiai bus pateikti susitikimo dieną.

6. PRITAIKYMAS NEĮGALIESIEMS

Europos Komisijos patalpos yra visiškai pritaikytos žmonėms su negalia. Registruodamiesi internetu, nurodyti specialiuosius poreikius ir mitybos reikalavimus.

